

WSTĘP

Jest nam niezmiernie miło zaprezentować już czwarty numer czasopisma „Politeja” w całości poświęcony państwom afrykańskim, zatytułowany *Afryka w stosunkach międzynarodowych*¹. Publikowane artykuły powstały na bazie referatów wygłoszonych podczas VII Kongresu Afrykanistów Polskich, który miał miejsce w dniach od 23 do 25 maja 2024 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Kongresy Afrykanistów Polskich są największym i najważniejszym cyklicznym wydarzeniem naukowym środowiska afrykanistycznego w Polsce. Z założenia mają charakter interdyscyplinarny, gromadząc badaczy zainteresowanych problematyką afrykanistyczną reprezentujących różne dziedziny i dyscypliny badawcze. W tym tomie będą zaprezentowane jedynie artykuły lokujące się w dyscyplinie stosunki międzynarodowe bądź na pograniczu stosunków międzynarodowych z naukami o polityce i administracji oraz naukami o bezpieczeństwie.

Autorzy prezentują wieloaspektowe spojrzenie na region Afryki i jego miejsce w stosunkach międzynarodowych w wymiarze politycznym, społecznym i gospodarczym. W artykule poświęconym Republice Południowej Afryki Dominik Kopieński i rozważa, czy bezpośrednie inwestycje zagraniczne, których RPA jest największym odbiorcą w regionie, mogą być antidotum na problemy wewnętrzne i gospodarcze tego państwa. O wysokim poziomie ubóstwa, w których żyje wielu mieszkańców Afryki, a także słabości instytucji państwowych oraz obecności transnarodowych grup przestępczych zaangażowanych w handel narkotykami, ze szczególnym uwzględnieniem kokainy, w swoim artykule pisze Edyta Chwiej. Natomiast Michał Lipa na przykładzie Egiptu omawia obserwowany obecnie w wielu regionach świata proces odchodzenia od rozwiązań demokratycznych i transformacji systemu politycznego w kierunku autorytaryzmu oraz koncentracji władzy w rękę jednostki lub wąskiej grupy

¹ Niniejsza publikacja została sfinansowana ze środków Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych w ramach Programu Strategicznego Inicjatywa Doskonałości w Uniwersytecie Jagiellońskim.

osób. Podobną tematykę podejmuje także Łukasz Jakubiak, który analizuje dynamikę przekształceń konstytucyjnych w Burkina Faso w warunkach destabilizacji systemu politycznego po ustąpieniu w 2014 r. prezydenta Blaise'a Compaorégo.

Istotny wpływ na sytuację w regionie wywierają konflikty wewnętrzne i międzynarodowe. Tej tematyce poświęcony został artykuł Adama Kosidło, który dotyczy konfliktu o Saharę Zachodnią. Autor kompleksowo przedstawia jego genezę i przebieg, a także omawia podejmowane do 2024 r. próby jego rozwiązania. Z kolei Wiesław Lizak w swoim artykule szczegółowo charakteryzuje trwający od 2017 r. konflikt w Mozambiku, w prowincji Cabo Delgado, w kontekście działania w tym regionie organizacji terrorystycznej Ansar al-Sunna. Groźba rozprzestrzenienia się konfliktu na państwa sąsiednie wymusiła zaangażowanie zewnętrznych aktorów, działających m.in. pod egidą Południowo-Afrykańskiej Wspólnoty Rozwoju (SADC).

Tomasz Młynarski poświęca swój artykuł tematyce polityki Francji wobec państw Maghrebu: Maroka, Algierii, Tunezji i Libii. Autor zwraca uwagę na próby budowania nowego partnerstwa między Francją a jej byłymi koloniami w Afryce Północno-Zachodniej, w obliczu rosnących wpływów innych aktorów w regionie. Z kolei Ewa Szczepankiewicz-Rudzka przybliża politykę Francji wobec państw Sahelu. Autorka dostrzega osłabienie wpływów francuskich i wzrost znaczenia Federacji Rosyjskiej, wskazując, że państwa Sahelu stają się obszarem intensywnej rywalizacji geopolitycznej, której skutki mogą wpłynąć na stabilność regionu. Tematykę regionu Sahelu porusza w swoim artykule także Piotr Łubiński, analizując przeprowadzane w ostatnich latach intensywne hybrydowe działania Federacji Rosyjskiej w Mali.

Dwa artykuły odnoszą się do relacji międzynarodowych Republiki Turcji z państwami afrykańskimi i w obydwu przypadkach kwestie te są omawiane przez pryzmat działań z zakresu *soft power*. Karolina Wanda Olszowska przybliża projekty realizowane przez pierwszą damę Emine Erdoğan w odniesieniu do kontynentu afrykańskiego, służące wspieraniu polityki zagranicznej prowadzonej przez jej męża – prezydenta Recepta Tayyipa Erdoğan. Natomiast Daniel Broccato swój artykuł poświęca tematyce kształtowania się tożsamości kulturowej społeczności tureckiej pochodzenia afrykańskiego (Afro-Turków). Jak pisze Autor, władze Turcji pozytywnie oceniają wysiłki Afro-Turków na rzecz podtrzymywania i promowania swojej kultury, widząc w tym okazję do zwiększenia tureckiej aktywności politycznej w Afryce.

Wielu Autorów zwraca uwagę na rosnący potencjał demograficzny i gospodarczy regionu Afryki w XXI w. Przywódcy państw kontynentu afrykańskiego, mając świadomość wzrastającego potencjału, także chcieliby uzyskać realny wpływ polityczny na sytuację międzynarodową. W swoim artykule Jędrzej Czerp omawia inicjatywy afrykańskie, podejmowane w odniesieniu do aktualnych kryzysów międzynarodowych, jak agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, izraelska operacja wojskowa w Strefie Gazy czy terror gangów na Haiti i kryzys polityczny w tym państwie. Z kolei Andrzej Polus wskazuje na konieczność redefinicji dotychczasowych relacji Unii Europejskiej z państwami afrykańskimi. Zdaniem Autora powinny one być kształtowane na zasadzie rzeczywistego partnerstwa, a nie jednostronnej dominacji UE. Klaudia

Wilc-Mhagama poświęca swój artykuł roli Unii Afrykańskiej w zarządzaniu migracjami wewnątrzkontynentalnymi. Autorka zwraca także uwagę na wpływ aktorów zewnętrznych, który ogranicza możliwość autonomicznego kształtowania polityki migracyjnej przez tę organizację. Agnieszka Czubiak odnosi się w swoim artykule do krytyki zasad prawa międzynarodowego i reguł funkcjonowania środowiska międzynarodowego ze strony badaczy i polityków pochodzących z Afryki, które – ich zdaniem – w niewielkim tylko stopniu uwzględniają „perspektywę afrykańską”.

Redaktorzy niniejszego numeru „Politei” składają podziękowania wszystkim Autorom i Recenzentom, którzy przyczynili się do jego powstania.